

॥ २१ ॥ चिरंशृणोतिज्ञानदाढ्याय असंपृष्टः यथावदपृष्टः व्युपयुक्तेवाग्व्ययंकरोति परार्थेविषयेप्रज्ञानंचिह्नं ॥ २२ ॥ २३ ॥ निश्चित्यस्वयत्नसाध्यत्वं कर्मणः अंतर्मध्येनवसतिनीपरमतेकिंतुसमापयत्येव
 अवध्यकालः सर्वदासप्रयोजनमेवकर्माचरन् ॥ २४ ॥ आर्याः शिष्टाः तद्योग्यकर्मणि भूतिरैश्वर्यतत्त्वाप्त्यर्थं कर्माणि ॥ २५ ॥ २६ ॥ तत्त्वं विनाशित्वं भूतानां जातानामैश्वर्यादीनां योगोरचनाप्रकारः उपाय
 यथाशक्तिचिकीर्षतियथाशक्तिचकुर्वते ॥ न किंचिदवमन्यतेनराः पंडितबुद्धयः ॥ २७ ॥ क्षिप्रं विजानातिचिरंशृणोति विज्ञाय चार्थं भजतेन कामात् ॥ नासंपृ
 ष्टो व्युपयुक्ते परार्थे तत्प्रज्ञानं प्रथमं पंडितस्य ॥ २८ ॥ नाप्राप्य मभिवाञ्छंति नष्टं नेच्छंति शोचितुं ॥ आपत्सु च न मुह्यंति नराः पंडितबुद्धयः ॥ २९ ॥ निश्चित्य यः प्र
 क्रमते नांतर्वसतिकर्मणः ॥ अवध्यकालो वश्यात्मा स वै पंडित उच्यते ॥ ३० ॥ आर्यकर्मणि रज्यंते भूतिकर्माणि कुर्वते ॥ हितं च नाभ्यसूयंति पंडिता भरतर्षभ ॥ ३१ ॥
 न हृष्यत्यात्मसंमानेनावमानेन तप्यते ॥ गांगोद्गदद्वाक्षोभ्यो यः स पंडित उच्यते ॥ ३२ ॥ तत्त्वज्ञः सर्वभूतानां योगज्ञः सर्वकर्मणां ॥ उपायज्ञो मनुष्याणां नरः पं
 डित उच्यते ॥ ३३ ॥ प्रवृत्तवाक्चित्रकथ ऊहवान् प्रतिभानवान् ॥ आशुग्रंथस्य वक्ता च यः स पंडित उच्यते ॥ ३४ ॥ श्रुतं प्रज्ञानुगं यस्य प्रज्ञा चैव श्रुतानुगा ॥ असं
 भिन्नार्थमर्यादः पंडिताख्यां लभेत सः ॥ ३५ ॥ अश्रुतश्च समुन्नद्धो दरिद्रश्च महामनाः ॥ अर्थाश्चाकर्मणाप्रेप्सुर्मूढ इत्युच्यते बुधैः ॥ ३६ ॥ स्वमर्थयः परित्यज्य परा
 र्थमनुतिष्ठति ॥ मिथ्याचरति मित्रार्थे यश्च मूढः स उच्यते ॥ ३७ ॥ अकामान् कामयति यः कामयानां परित्यजेत् ॥ बलवंतं च यो द्वेष्टि तमाहुर्मूढचेतसं ॥ ३८ ॥ अ
 मित्रं कुरुते मित्रं द्वेष्टि हि नस्ति च ॥ कर्मचारभते दुष्टं तमाहुर्मूढचेतसं ॥ ३९ ॥ संसारयति कृत्यानि सर्वत्र विचिकित्सते ॥ चिरं करोति क्षिप्रार्थं समूढो भरतर्षभ
 ॥ ४० ॥ श्राद्धं पितृभ्यो न ददाति दैवतानि न चार्चति ॥ सुहृन्मित्रं न लभते तमाहुर्मूढचेतसं ॥ ४१ ॥ अनाहूतः प्रविशति अपृष्टो बहुभाषते ॥ अविश्वस्ते विश्वसिति
 लभ्य मिच्छन् नैष्कर्म्यान् मूढबुद्धिरिहोच्यते ॥ ४२ ॥ अशिष्यं शास्तियो राजन्यश्च शून्यमुपासते ॥ कदर्यं भजते यश्च तमाहुर्मूढचेतसं ॥ ४३ ॥

स्तदर्थं सामग्री मनुष्याणां मध्ये स नरः पंडितः ॥ ४४ ॥ प्रवृत्तवाक् अकुण्ठितवचनः चित्रकथोलोककथाभिज्ञः ऊहस्तर्कः प्रतिभानंतत्कालस्फूर्तिः ॥ ४५ ॥ प्रज्ञानुगं बुद्धिवश्यं श्रुतानुगाशास्त्रानुसारिणी ॥ ४६ ॥
 अकर्मणाहीनकर्मणा यूतादिनेत्यर्थः तादृशो दुर्योधनः ॥ ४७ ॥ स्वमर्थमिति तादृशः शकुनिः ॥ ४८ ॥ अकामान्त्वयिभक्तिहीनान्कर्णादीन् कामयानान्त्वयिभक्तिमतः पांडवान् बलवंतं युधिष्ठिरं ॥ ४९ ॥ दु
 ष्टं जनुगृहदाहादि ॥ ५० ॥ संसारयति श्रुत्यादिद्वारा प्रवर्तयति ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ नैष्कर्म्यात् अयत्नतः ॥ ५६ ॥ शून्यं राजदारादीन् अज्ञातं यथास्यात्तथा उपास्ते कदर्यं अदातारं ॥ ५७ ॥